

IFRS valokeilassa

IFRS 18 – myös rahoituspalveluyhtiön tilinpäätösraportointiin tulee muutoksia

Elokuu 2024

Sisältö

Johdanto	3
Mistä on kysymys?	3
Tuloslaskelman rakenne	4
1. Luokat	4
2. Vaaditut välisummat	6
Johdon määrittelemiin tunnuslukuihin ("management-defined performance measures") liittyvät tilinpäätöksessä esitettävät tiedot	7
Yhdistäminen ja erittely ("aggregation and disaggregation") – vaikuttaa sekä päälaskelmiin että tilinpäätöksen liitetietoihin	8
Valuuttakurssierot, johdannaiset ja määritetyt suojausinstrumentit	8
Keihin uusi tilinpäätösstandardi vaikuttaa?	8
Milloin uutta tilinpäätösstandardia tulee soveltaa?	8
Liite – Havainnollistavia esimerkkejä	9
Keneltä saan avun?	11

Johdanto

International Accounting Standards Board (IASB) on julkaissut uuden IFRS 18 -tilinpäätösstandardin, joka käsittelee tilinpäätöksen esittämistä ja tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja. Uusi tilinpäätösstandardi tuo muutoksia ennen kaikkea tuloslaskelman esittämiseen. Tässä julkaisussa kuvaamme lyhyesti joitakin rahoituspalvelualan kannalta tärkeimpiä uudistuksia.

Yleiskatsaus kaikkia toimialoja koskeviin yleisiin vaatimuksiin löytyy [täältä](#).

Mistä on kysymys?

IASB julkaisi 9.4.2024 uuden tilinpäätösstandardin IFRS 18 *Presentation and Disclosure in Financial Statements* vastauksena sijoittajien huoleen yhtiöiden tulosraportoinnin vertailukelpoisuudesta ja läpinäkyvyydestä. IFRS 18:n uudet vaatimukset auttavat samankaltaisten yhtiöiden tulosraportoinnin vertailukelpoisuuden saavuttamisessa, erityisesti liittyen siihen, kuinka "liikevoitto tai -tappio" on määritelty. Uudet liitetietovaatimukset tietyistä johdon määrittelemistä tunnusluvuista lisäävät myös raportoinnin läpinäkyvyyttä. Ohjeistus on selvästi aikaisempaa säännellympää, jotta asetettuihin tavoitteisiin päästään.

Huomioi, että IFRS 18 -tilinpäätösstandardia ei ole vielä suomennettu, joten tässä artikkelissa käyttämämme suomenkieliset termit voivat muuttua, kun tilinpäätösstandardin virallinen suomenkielinen käännös julkaistaan.

IFRS 18:

- sovellettava 1.1.2027 tai sen jälkeen alkavilla raportointikausilla (sovelletaan takautuvasti vertailutietoihin);
- korvaa IAS 1 -standardin, joskin monet IAS 1:n periaatteet on säilytetty vähäisin muutoksien; ja
- ei vaikuta erien kirjaamiseen tai arvostamiseen tilinpäätöksessä, mutta se saattaa muuttaa yhtiön nykyisin raportoimaa "Liikevoittoa tai -tappiota".

IFRS 18:n tuomat keskeiset muutokset rahoituspalveluyhtiöille liittyvät:

- tuloslaskelman rakenteeseen ja vaadittuihin välisummiin;
- vaatimukseen esittää liitetietoja tietyistä johdon määrittelemistä tunnusluvuista, joita tällä hetkellä raportoidaan tilinpäätöksen ulkopuolella ("management-defined performance measures");
- tietojen laajennettuihin yhdistämis- ja erittelykriteereihin, joita sovelletaan sekä päälaskelmiin että tilinpäätöksen liitetietoihin; ja
- valuuttojen kurssierojen ja riskien hallintaan käytettyjen johdannaisten käyvän arvon muutosten esittämiseen tuloslaskelmalla.

Tämä katsaus tarjoaa yleiskuvan kunkin kohdan vaatimuksista sekä rahoituspalvelualan painopistealueista. Näitä periaatteita havainnollistetaan liitteenä esitetyissä tuloslaskelmaesimerkeissä.

Tuloslaskelman rakenne

1. Luokat

IFRS 18 tuo mukanaan uuden, määritellyn rakenteen tuloslaskelmalle. Rakenteen tavoitteena on vähentää tulosraportoinnin eroavaisuuksia ja auttaa näin tilinpäätöksen käyttäjiä ymmärtämään tuloslaskelman erien sisältöä sekä edesauttaa eri yhtiöiden tulosraportoinnin vertailua. Tuloslaskelman rakenne perustuu luokkiin ("categories") ja vaadittuihin välisummiin.

Tuloslaskelman erät tulee luokitella johonkin seuraavista viidestä luokasta: liiketoiminta; investoinnit; rahoitus; tuloverot ja lopetetut toiminnot. IFRS 18 sisältää ohjeistusta siitä, kuinka tapahtumat/transaktiot luokitellaan näihin luokkiin. Kolme pääluokkaa ovat liiketoiminta, investoinnit ja rahoitus.

IFRS 18 vaatii yhteisöjä arvioimaan, sisältävätkö niiden pääasialliset liiketoiminnot varojen sijoittamista (kuten vakuutuksenantajat ja sijoitusyhteisöt) ja/tai rahoituksen tarjoamista asiakkaille (kuten luottolaitokset). Jos näin on, tietyt tuotot ja kulut, jotka muuten kuuluisivat investointien tai rahoituksen luokkaan, luokitellaan liiketoimintaluokkaan, jotta liikevoitto tai -tappio sisältää näiden yhteisöjen pääliiketoimintaan liittyvät tuotot ja kulut.

Näin ollen odotamme yhteisöjen, joille *sijoitustoiminta on pääasiallista liiketoimintaa*, tuloslaskelman pääluokkien sisältävän seuraavat erät:

Liiketoiminta ("Operating")	Investoinnit ("Investing")	Rahoitus ("Financing")
Pääliiketoiminnan tulokset, mukaan lukien sijoitukset omaisuuseriin* (yhteisöillä, joilla sijoitustoiminta on pääliiketoimintaa liiketoiminnan luokka sisältää myös tuotot ja kulut käteisestä ja muista rahavaroista)	- Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltyjen osakkuus- ja yhteisyritysten tulokset* - Tuotot ja kulut, jotka liittyvät sijoitettuihin varoihin, joihin ei sijoiteta osana pääasiallista liiketoimintaa	- Kaikki tuotot ja kulut veloista, joihin liittyy vain rahoituksen hankkimista (esimerkiksi tavalliset lainat) - Korkokulut ja muista veloista johtuvien korkomuutosten vaikutukset (esim. eläkevelan diskonttausvaikutuksen ajan kulumisesta johtuva väheneminen)

* Sellaisista osakkuus- ja yhteisyrityksiin tehdyistä sijoituksista saadut tuotot ja kulut, jotka yhteisö arvostaa käypään arvoon tulosvaikutteisesti soveltaen IAS 28:n kappaleen 18 mukaista poikkeusta ja jotka ovat yhteisön pääasiallista liiketoimintaa, luokitellaan liiketoimintaluokkaan. Sitä vastoin, jos osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta käsitellään pääomaosuusmenetelmällä, kyseinen osuus voitosta tai -tappiosta on luokiteltava investointien luokkaan.

PwC:n havainto – sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin

Osa vakuutuksenantajista sijoittaa osakkuus- ja yhteisyrityksiin vakuutusvelkoja kattaakseen, jolloin näiden sijoitusten tulosten esittäminen liiketoimintaluokan ulkopuolella aiheuttaisi ristiriidan luokittelussa. IFRS 18 tarjoaa siirtymän yhteydessä vaihtoehdon yhteisöille, jotka olisivat olleet oikeutettuja arvostamaan osakkuus- tai yhteisyritystä kirjanpidossaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, mutta ovat aiemmin päättäneet olla tekemättä niin. Tällaiset yhtiöt voivat IFRS 18 -standardiin siirtymän yhteydessä muuttaa nykyistä käytäntöään ja arvostaa nämä sijoitukset käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Odotamme sellaisten yhteisöjen (kuten pankkien), joille *sijoitustoiminta ja rahoituksen tarjoaminen asiakkaille ovat molemmat pääasiallista liiketoimintaa*, vaadittavien luokkien sisältävän yleensä seuraavat erät:

Liiketoiminta ("Operating")	Investoinnit ("Investing")	Rahoitus ("Financing")
Tulokset pääliiketoiminnoista, mukaan lukien rahoituksen tarjoaminen asiakkaille* ja sijoitukset omaisuuseriin (yhteisöillä, jotka sijoittavat rahoitusvaroihin osana pääliiketoimintaansa, tämä sisältää myös tuotot ja kulut rahavaroista)	- Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltyjen osakkuus- ja yhteisyritysten tulokset - Tuotot ja kulut, jotka liittyvät varoihin, joihin ei sijoiteta osana liiketoimintaa	- Tuotot ja kulut veloista, jotka eivät liity siihen yhteisöön, joka tarjoaa rahoitusta asiakkaille (riippuen laadintaperiaatevalinnasta*) - Korkokulut ja korkojen muutosten vaikutukset muista veloista (esim. eläkevelan diskonttausvaikutuksen ajan kulumisesta johtuva väheneminen)

* Yhteisö, jonka pääliiketoimintoihin kuuluu rahoituksen tarjoaminen asiakkaille, voi luokitella tuotot ja kulut kaikista veloista, jotka liittyvät vain rahoituksen hankkimiseen liiketoiminnan luokkaan, riippumatta siitä, liittyvätkö kyseiset velat rahoituksen tarjoamiseen asiakkaille. Vastaavanlainen laadintaperiaate soveltuu myös rahavaroihin. Näitä laadintaperiaatteita tulee soveltaa yhdenmukaisesti; jos kaikkien rahavarojen korkotuotot esitetään operatiivisessa luokassa, myös tuotot ja kulut kaikista rahoituksen hankkimiseen liittyvistä veloista tulee esittää operatiivisessa luokassa.

PwC:n havainto – pääliiketoiminnan arviointi

Pääliiketoiminnan arviointi suoritetaan raportoivan yhteisön tasolla. Tämä tarkoittaa, että johtopäätös pääliiketoiminnasta konsernitasolla saattaa poiketa tytäryrityksen tasolla tehdystä johtopäätöksestä. Tämän vuoksi jotkin tuotot ja kulut voidaan luokitella eri tavoin riippuen siitä, millä tasolla analyysi tehdään.

2. Vaaditut välisummat

IFRS 18 edellyttää tiettyjen loppusummien ja välisummien esittämistä. Tärkein muutos liittyy liikevoiton tai -tappion pakolliseen esittämiseen. Muut vaaditut välisummat ovat "Voitto tai tappio" ja "Voitto tai tappio ennen rahoitusta ja tuloveroja". Näitä havainnollistetaan tämän julkaisun lopussa olevissa esimerkeissä. Välisumma "Voitto tai tappio ennen rahoitusta ja tuloveroja" ei kuitenkaan ole sallittu yhteisölle, joka tarjoaa rahoitusta asiakkaille pääasiallisena liiketoimintana ja päättää luokitella liiketoimintaluokkaan tuotot ja kulut kaikista veloista, joihin liittyy vain rahoituksen hankkimista, riippumatta siitä, liittyvätkö kyseiset velat rahoituksen tarjoamiseen asiakkaille.

PwC:n havainto – ylimääräiset erät ja välisummat

Yhteisöjen tulee esittää myös muita eriä ja välisummia, jos ne ovat tarpeen, jotta pääälaskelmat muodostaisivat hyödyllisen, jäsennellyn yhteenvedon. Muiden vaatimusten lisäksi yhteisön esittämien välisummien on oltava johdonmukaisia kaudesta toiseen, eikä niille saa antaa suurempaa painoarvoa kuin vaadituille kokonais- ja välisummille.

Osana IFRS 18 -standardiin siirtymistä yhteisöjen on käytävä läpi tällä hetkellä esittämänsä erät ja välisummat ja arvioitava, mitä muutoksia tapaam, jolla tiedot on ryhmitelty ja esitetty pääälaskelmilla, IFRS 18 -standardin käyttöönotto edellyttää.

Tuloslaskelman rakenteen muutokset ja tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja koskevat lisävaatimukset todennäköisesti johtavat siihen, että raportoiijat joutuvat jopa tekemään merkittäviä muutoksia järjestelmiinsä, tilikarttoihinsa ja raportointiprosesseihin.

Johdon määrittelemiin tunnuslukuihin ("management-defined performance measures") liittyvät tilinpäätöksessä esitettävät tiedot

Johto saattaa määritellä omia suoritusmittareita ja tunnuslukuja, joita usein kutsutaan "vaihtoehtoisiksi tunnusluvuiksi" tai "non-GAAP-tunnusluvuiksi". IFRS 18 määrittelee osan näistä yhteisön taloudelliseen tulokseen liittyvistä tunnusluvuista "johdon määrittelemiksi tunnusluvuiksi" ("MPM"). MPM on tuottojen ja kulujen välisumma:

- a. joka on käytössä tilinpäätöksen ulkopuolisessa julkisessa viestinnässä;
- b. joka kuvastaa koko yhteisön taloudelliseen tulokseen liittyvää näkökulmaa; ja
- c. jota ei esitetä soveltaen jotakin IFRS-tilinpäätösstandardia tai jota ei ole muutoin nimenomaisesti jätetty IFRS 18:n soveltamisalan ulkopuolelle.

Taloudellinen suhdeluku ei ole MPM, koska se ei ole tulojen ja kulujen välisumma. Jos kuitenkin tuottojen ja kulujen välisumma on osoittajana tai nimittäjänä taloudellisessa suhdeluvussa, kyseinen välisumma voi olla MPM (jos välisumma itsessään täyttää MPM:n määritelmän). Tällaisissa tilanteissa MPM:n julkistamisvaatimuksia sovelletaan osoittajaan tai nimittäjään, joka täyttää MPM:n määritelmän, mutta ei itse suhdelukuun.

PwC:n havainto – taseperusteiset ja bruttomääräiset tunnusluvut

Useimpiin muihin toimialoihin verrattuna rahoituspalveluyhtiöillä on tavallisesti enemmän taseeseen, tuottojen tai kulujen bruttomääräisiin summiin ja sääntelyyn perustuvia vaihtoehtoisia tunnuslukuja tuottojen ja kulujen välisummien sijaan.

Näin ollen monet rahoituspalveluyhteisöjen tällä hetkellä käyttämistä vaihtoehtoisista tunnusluvuista (esimerkiksi pankkien lainojen ja talletusten suhde tai vakuutuslaitosten vakavaraisuuden suhdeluvut) eivät kuulu uusien liitetietovaatimusten soveltamisalaan.

MPM:t ja niistä esitettävät tiedot tulee esittää tilinpäätöksessä koottuna yhteen liitetietoon, jonka tulee sisältää täsmäytyslaskelma MPM:n ja IFRS-tilinpäätösstandardeissa määritellyn, kaikkein vertailukelpoisimman välisumman välillä. Tämä tuo käytännössä osan non-GAAP-tunnusluvuista osaksi tilinpäätöstä ja tilintarkastuksen kohteeksi.

PwC:n havainto – MPM:sta annettavat liitetiedot

Harkintaa saatetaan tarvita sen määrittämiseksi, mitkä tunnusluvut täyttävät MPM:n määritelmän. Lisäksi uudet liitetietovaatimukset saattavat vaatia yksityiskohtaisempia tietoja, kuin mitä vaihtoehtoisista tunnusluvuista tällä hetkellä kerrotaan. Yhteisöjen onkin aloitettava MPM:ien tunnistamisprosessi hyvissä ajoin, jotta ne voivat valmistautua kaikkiin prosessien ja sisäisen valvonnan muutoksiin, joita saatetaan tarvita uusien vaatimusten noudattamiseksi.

Yhdistäminen ja erittely ("aggregation and disaggregation") – vaikuttaa sekä päälaskelmiin että tilinpäätöksen liitetietoihin

IFRS 18 sisältää aikaisempaa enemmän ohjeistusta yhdistämis- ja erittelyperiaatteista, ja liiketapahtumien/erien ryhmittely perustuu jatkossa niiden yhteisiin ominaisuuksiin. Näitä periaatteita sovelletaan koko tilinpäätökseen ja niitä käytetään määriteltäessä, mitkä rivit/erät esitetään päälaskelmilla ja mitä tietoja esitetään liitetiedoissa.

Päälaskelmilla esitettävät kokonaismäärät, välisummat ja rivit/erät sekä liitetiedoissa esitettävät rivit/erät on kuvattava tavalla, joka kuvaa todenmukaisesti niiden ominaispiirteitä. Yhteisöjen tulee esittää kaikki tarvittavat kuvaukset ja selitykset, mukaan lukien joissakin tapauksissa käytettyjen termien merkitys ja tiedot siitä, miten määrät on laskettu yhteen.

Valuuttakurssierot, johdannaiset ja määritetyt suojausinstrumentit

IFRS 18:n mukaan valuuttakurssierot on luokiteltava samaan luokkaan kuin niiden erien tuotot ja kulut, jotka aiheuttivat valuuttakurssierot, paitsi jos tämä aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia tai ponnisteluja.

Esimerkiksi valuuttakurssierot ulkomaanrahan määräisestä velasta, joka syntyy liiketoimesta, johon liittyy vain rahoituksen hankkimista (yhteisölle, joka ei tarjoa rahoitusta asiakkaille pääasiallisena liiketoimintanaan), luokiteltaisiin tuloslaskelmalla rahoitusluokkaan.

Tunnistettujen riskien hallintaan käytettävien johdannaisten voitot ja tappiot luokitellaan samaan luokkaan kuin tuotot ja kulut, joihin liittyviä riskejä suojaamaan johdannaiset on tarkoitettu (mukaan lukien taloudelliset suojaukset). Sama vaatimus koskee myös muita instrumentteja kuin johdannaisia, jotka on määritetty suojausinstrumenteiksi IFRS 9:n tai IAS 39:n mukaisesti.

Voitot ja tappiot johdannaisista, joita ei käytetä tunnistettujen riskien hallintaan, luokitellaan tyypillisesti liiketoimintaluokkaan. Joihinkin rahoituksen hankintaan liittyviin transaktioihin liittyy kuitenkin lisäpohdintoja, jotka saattavat johtaa joidenkin voittojen ja tappioiden luokitteluun rahoitusluokkaan.

Keihin uusi tilinpäätösstandardi vaikuttaa?

IFRS 18 vaikuttaa kaikkiin IFRS-tilinpäätösstandardien mukaisesti raportoiviin yhteisöihin. Samat vaatimukset koskevat sekä listayhtiöitä että muita yhteisöjä, mukaan lukien MPM:ien tunnistaminen ja raportointi. Jatkossa tilinpäätösraportointijalla voi olla sekä IFRS-tilinpäätösstandardien mukaan raportoituja tunnuslukuja ("MPMs") että tilinpäätöksen ulkopuolella raportoituja vaihtoehtoisia tunnuslukuja.

Milloin uutta tilinpäätösstandardia tulee soveltaa?

IFRS 18 tulee voimaan 1.1.2027 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla, osavuositarkastukset mukaan lukien. Yhteisön on oikaistava vertailutiedot. Aikaisempi soveltaminen on sallittua, kunhan EU ensin hyväksyy tilinpäätösstandardin sovellettavaksi.

Liite – Havainnollistavia esimerkkejä

1) Havainnollistava esimerkki tuloslaskelmasta – investointi- ja vähittäispankki

Tuloslaskelman rivi	Valuutta / yksikkö	Luokka
Efektiivisen koron menetelmällä lasketut korkotuotot	X	Liiketoiminta
Korkokulut	(X)	
Korkokate	X	
Palkkiotuotot	X	
Palkkiokulut	(X)	
Nettopalkkiotuotot	X	
Nettotuotot kaupankäyntitarkoituksessa pidetyistä rahoitusvaroista ja -veloista	X	
Sijoitustoiminnan nettotuotot, mukaan lukien rahavarat	X	
Luottotappiot	(X)	
Työsuhde-etuudet	(X)	
Poistot	(X)	
Hallinnon kulut	(X)	
Liikevoitto	X	Vaadittu välisumma
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	X	Investoinnit ja rahoitus – muu kuin pääliiketoiminta
Eläke- ja vuokrasopimusvelkojen korkokulut	X	
Voitto ennen veroja	X	
Tuloverot	(X)	Tuloverot
Tilikauden voitto	X	Vaadittu välisumma

2) Havainnollistava esimerkki tuloslaskelmasta – vakuutusyhtiö

Tuloslaskelman rivi	Valuutta / yksikkö	Luokka
Vakuutusmaksutuotot	X	Liiketoiminta
Vakuutuspalvelukulut	(X)	
Vakuutuksenottajana tehtyjen jälleenvakuutussopimusten nettokulut	(X)	
Vakuutuspalvelutulos	X	
Efektiivisen koron menetelmää käyttäen lasketut korkotuotot	X	
Osingot ja rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset	X	
Luottotappiot	(X)	
Sijoitustoiminnan nettotuotot	X	
Rahoituskulut myönnettyistä vakuutussopimuksista	(X)	
Rahoitustuotot vakuutuksenottajana tehdyistä jälleenvakuutussopimuksista	X	
Vakuutustoiminnan nettorahoituskulut	(X)	
Nettorahoitustulos	X	
Hallinnon kulut	(X)	
Liikevoitto	X	Vaadittu välisumma
Osuus pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävien osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	X	Investoinnit
Voitto ennen rahoitusta ja veroja	X	Vaadittu välisumma
Lainojen ja eläkevelkojen korkokulut	(X)	Rahoitus
Voitto ennen veroja	X	
Tuloverot	(X)	Tuloverot
Tilikauden voitto	X	Vaadittu välisumma

Keneltä saan avun?

IFRS 18 -tilinpäätösstandardin yleinen soveltaminen

Netta Mikkilä, Partner, netta.mikkila@pwc.com, 020 787 7386

Timo Ihamäki, Partner, timo.ihamaki@pwc.com, 020 787 7474

Helka Ivaska, helka.ivaska@pwc.com, 020 787 7343

Ville Toivonen, ville.toivonen@pwc.com, 020 787 8114

Vaikutukset rahoituspalveluyrityksille

Arran Jones, arran.jones@pwc.com, 020 787 7253

Juulia Malmelin, juulia.malmelin@pwc.com, 020 787 7208

Käyttöönottoon liittyvät käytännön kysymykset

Risto Korpi, risto.korpi@pwc.com, 020 787 7695

Maija Ollila, majja.ollila@pwc.com, 020 787 7881

Järjestelmät, prosessit ja kontrollit

Krister Saarelainen, krister.saarelainen@pwc.com, 020 787 8204

Outi Naamanka, outi.naamanka@pwc.com, 020 787 7507

Löydät lisää julkaisuja IFRS valokeilassa -teeman alta
[Uutishuoneeltamme!](#)

This publication has been prepared for general guidance on matters of interest only, and does not constitute professional advice. You should not act upon the information contained in this publication without obtaining specific professional advice. No representation or warranty (express or implied) is given as to the accuracy or completeness of the information contained in this publication, and, to the extent permitted by law, PricewaterhouseCoopers Oy, its members, employees and agents do not accept or assume any liability, responsibility or duty of care for any consequences of you or anyone else acting, or refraining to act, in reliance on the information contained in this publication or for any decision based on it.

© 2024 PricewaterhouseCoopers Oy. All rights reserved. Not for further distribution without the permission of PwC. "PwC" refers to the network of member firms of PricewaterhouseCoopers International Limited (PwCIL), or, as the context requires, individual member firms of the PwC network. Each member firm is a separate legal entity and does not act as agent of PwCIL or any other member firm. PwCIL does not provide any services to clients. PwCIL is not responsible or liable for the acts or omissions of any of its member firms nor can it control the exercise of their professional judgment or bind them in any way. No member firm is responsible or liable for the acts or omissions of any other member firm nor can it control the exercise of another member firm's professional judgment or bind another member firm or PwCIL in any way.